180824 ـ حکم آبی که در اثنای استنجا بر روی لباس می‌ریزد

سوال

حکم آبی که هنگام استنجا (پاک کردن خود از نجاست) بر روی لباس پاشیده می‌شود چیست؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

آبی که از شیر آب بر روی بدن یا لباس پاشیده می‌شود بدون شک پاک است، زیرا آب لوله پاک است.

اما اگر این آبی که به لباس پاشیده شده از آبی بود که با آن نجاست را پاک می‌کند حکم این آب این است که اگر در حالی از نجاست جدا شده باشد که برخی از صفاتش با نجاست دچار تغییر شده باشد (مانند رنگ) در این صورت نجس است و اگر به بدن یا لباس برسد باید موضعی که به آن رسیده را شست و اگر بدون تغییر از نجاست جدا شود پاک است و اگر به بدن یا لباس برسد اشکالی ندارد و این مذهب امام مالک ـ رحمه الله ـ است. نگا: «الموسوعة الفقهية» (۲۹/ ۹۹).

این را بدانید که ممکن است شیطان از این باب وارد شود و صاحبش را دچار وسوسه کند تا جایی که دچار افراط و مخالفت شرع شود. پس نباید به آبی که در اثنای قضای حاجت پاشیده می‌شود توجه کرد زیرا مسلمان نمی‌تواند مطمئن شود که این آب همراه با نجاست است و این با تغییر رنگ یا بوی آب با نجاست مشخص می‌شود که در آن صورت همان قسمت از بدن یا لباس که نجس شده را می‌شوید. شیخ الاسلام ابن تیمیه ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«اما آب در ذات خود پاک کننده است، اما اگر نجاست با آن مخلوط شود و [آثارش] بر آن نمایان شود استعمالش همانند استعمال آن [نجاست] خبیث است و برای آن از استعمالش نهی شده که آن خبیث با آن مخلوط شده است، نه آنکه خودش ذاتا خبیث باشد، بنابراین اگر نشانه‌ای آشکار بر مخالطت نجاست با آن نباشد، این احتمال و تخمین [نجس بودن آب] با وجود پاکی آب و عدم تغییر آن، از باب حرجی است که خداوند از شریعت ما نفی کرده و از باب همان غل و زنجیرهایی است که از ما برداشته شده است.

و ثابت است که عمر بن الخطاب ـ رضی الله عنه ـ از کوزۀ یک نصرانی وضو گرفت با وجود آنکه این احتمال (یعنی نجاست آن کوزه) وجود داشت. و عمر بن الخطاب رضی الله عنه همراه با دوستش از کنار یک صاحب میزاب می‌گذشتند، پس دوستش گفت: ای صاحب میزاب، آب تو پاک است یا نجس؟ عمر گفت: ای صاحب میزاب، به او نگو که این وظیفۀ

او نیست. (یعنی لازم نیست در پی طاهر بودن یا نبودن آب باشد زیرا آب در اصل پاک است).

امامان نیز بر این مسئله تصریح کرده‌اند، از جمله امام احمد و دیگران، و گفته‌اند که اگر آبی از میزاب (ناودان) یا مانند آن بر او ریخت و نشانه‌ای دال بر نجس بودن آن نبود، لازم نیست درباره‌اش بپرسد بلکه این پرسیدن مکروه است» (الفتاوی الکبری: ۱/ ۲۲۵، ۲۲۶).

از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ دربارۀ کسی پرسیده که در مکان قضای حاجت وضو می‌گیرد و احتمال می‌دهد لباسش نجس شود، آیا باید لباسش را بشوید؟

ایشان چنین پاسخ گفتند:

«پیش از آنکه به این سؤال پاسخ دهم، می‌گویم:

این شریعت ـ الحمدلله ـ از همه جهت کامل و موافق با فطرت انسان است، یعنی همان فطرتی که خداوند انسان را بر آن آفرید، چرا که با آسانی آمده، بلکه انسان را از هزارتوی وسواس و خیالات بی‌اساس دور می‌سازد، بنابراین، چنین کسی با لباس‌هایش اصل بر این است که پاک باشد بنابراین مطمئن نیست که نجاست به بدن یا لباس او رسیده و این همان اصل است که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ به آن اشاره کرده‌اند، آنگاه که مردی به او شکایت برد که احساس می‌کند چیزی در نمازش رخ می‌دهد (یعنی حس می‌کند وضویش باطل می‌شود). ایشان فرمودند: «نماز را رها نکند تا آنکه صدایی بشنود یا بویی احساس کند». بنابراین اصل بر بقای همان حالت پیشین است. (یعنی اصل بر بقای وضوست مگر آنکه برعکسش ثابت شود و اصل بر طهارت است تا آنکه برعکس آن ثابت شود).

بنابراین لباسی که با آن وارد دستشویی شده که در آنجا قضای حاجت کند ـ آنطور که سؤال کننده می‌گوید ـ اگر خیس شده است چه کسی می‌گوید این رطوبت، رطوبتِ نجاست است؟ درست است که شاید این بر گمانش غلبه کند که با چیزی نجس آلوده شده باشد، اما تا وقتی که به یقین نرسیده اصل بر بقای طهارت است.

بنابراین در پاسخ به این سؤال می‌گویم: آنها اگر مطمئن نشوند که لباس آنها با چیزی نجس آلوده شده، اصل بر بقای طهارت است و شستن لباسشان واجب نیست، و می‌توانند با آن نماز بگزارند و اشکالی ندارد» (مجموع فتاوی ابن عثیمین: ۱۱/ ۲۳).

والله اعلم